

Sloboda prejavu a propaganda

Hoax – prevencia – projekty na Slovensku

MEDIÁLNA VÝCHOVA

media education, media literacy education

V kontexte uvažovania o mediálnych textoch sa zdôrazňuje potreba systematického zaradenia mediálnej výchovy v školskom i mimoškolskom prostredí:

Celoživotný proces zameraný na:

- získavanie zručností, vedomostí, kompetencií, kritického prístupu, schopnosti analýzy, hodnotenia a tvorby, neustále zvyšovanie mediálnej gramotnosti vo vzťahu k médiám a komunikačným technológiám.

Cieľ: Podpora **zodpovedného využívania médií**, rozvoj **kritického postoja** k mediálnym obsahom.

HOAX

- R. Nares (1753-1829) vyvodzoval pôvod slova hoax zo slova hocus (trik, hocus pocus),
- **zámerne vytvorený podvod, vydávajúci sa za pravdu,**
- v širšom kontexte falošná správa, fáma, mystifikácia, novinárska kačica, poplašná správa, žart, upravené nahrávky, falošné citáty, fotografie vytrhnuté z kontextu a pod.,
- spojené s vzostupom elektronických médií a sociálnych sietí,
- zasahuje každú oblasť života, zvlášť zdravotníctvo,
- v pol. 15. st. sa šírili dohady o náhlej smrti 17-ročného kráľa Ladislava, vyvrátené až modernou medicínou v 80. rokoch 20. st. (kráľ zomrel na agresívnu formu leukémie, nie na otravu),
- ľudia veria množstvu faktov a súvislostí, ktoré sa naučili – nemajú možnosť si ich overiť.
- rozdelenie hoaxov na základe pôvodu, priestoru a obsahu: reťazové správy a výzvy na šírenie informácie, hoax šírený na sociálnej sieti, poplašná správa, falošná informácia, hoax s vlastným cieľom, hoax uvádzaný v médiách, strategický hoax, zábavný hoax, spoločenský hoax, nevedomý hoax.

ZNAKY HOAXU

- pritiahnúť pozornosť a motivovať k ďalšiemu zdieľaniu:
- 1. **TÉMA:** vyhrotená, lákavá, emotívna, dramatický opis (spoločne s bulvárom), používa sa princíp 3 S (strach, smrť, sex) – témy pútajúce prirodzenú pozornosť,
- 2. **TITULOK:** neodolateľný, nič nové neprináša, „útok na emócie“,
- 3. **CLICK-BAIT:** odkazy, využíva sa zvedavosť s cieľom zvýšiť návštevnosť webu, čítanosť článku, príjem z online reklamy,
- 4. **PRINCÍP AUTORITY:** známe osobnosti, anonymní experti, vedci, veľké inštitúcie,
- 5. **VÝZVA K ĎALŠIEMU ŠÍRENIU:** a zdieľaniu spojené s tvrdením, že to taja oficiálne orgány.

**Bezpečnosť detí a žiakov v digitálnom priestore.
Propaganda a manipulácia informácií na internete**

FALOŠNÉ SPRÁVY

- informácie produkované a zverejnené s úmyslom oklamať a priviesť tretie strany k tomu, aby verili nepravdivosti alebo spochybňovali overiteľné skutočnosti;
- vlastnosti falošných správ: založené na reálnych prvkoch, atraktívny spôsob prezentácie, pochádzajú z nových alebo málo sledovaných médií, absencia zdrojov;
- manipulácia s realitou a vnímania reality, potenciál ovplyvňovať postoje a správanie ľudí;
- časté cieľové skupiny: politici, nadnárodné inštitúcie, náboženstvá a ich predstavitelia, migranti a predstavitelia sociálnych menšín.

Čím hoaxy škodia?

- pripravia o peniaze, dáta, dôveryhodnosť, šíria vírusy,
- nízka úroveň mediálnej gramotnosti – čierno-biele videnie sveta,
- ani vyvrátenie hoaxov nemení presvedčenie tých, ktorí ich šíria: „Neprekáža, že je to klamstvo, lebo by to mohla byť pravda.“
- tendencia vyberať si informácie, ktoré podporujú názory, s ktorými súhlasíme,
- problematikejšie pri politikoch: authority, prístup do masmédií.

Odkiaľ hoaxy pochádzajú?

- informácie vytrhnuté z kontextu,
- *ľudová tvorivosť*: recesisti, falošné profily na sociálnych sieťach, ľudia, ktorí radi strašia iných, verbalizovanie vlastných strachov a obáv,
- *dezinformátori*: zhľukujú sa na alternatívnych weboch, dve skupiny: ideológovia (väčšinou protizápadné témy, xenofóbia) a biznismeni (profit z online reklamy),
- *politické zoskupenia*: politické ambície,
- *vplyvné strany*: najmä ruský vplyv,
- *príslušníci troll-army*: komentátori šíriaci politickú propagandu.

Prečo ľudia veria hoaxom?

- spôsob vyhodnocovania informácií v mozgu:

SPOLIEHANIE SA NA INTUÍCIU + MYŠLIENKOVÁ LENIVOSŤ + MEDIÁLNA NEGRAMOTNOSŤ
= PROBLÉM

- rozum pomalší ako intuícia,
- ľudia sa nevedia orientovať v médiách, nedokážu rozlíšiť relevantné zdroje (problém mediálnej gramotnosti).

Hoax ako nástroj propagandy

- cieľ upútať **pozornosť** davu na prvý pohľad,
- pôsobenie na **emócie** (strach, súcit, aktivizácia priaznivcov),
- pod vplyvom emócií ľudia **konajú inak**, čierno-biele videnie sveta, strach, hystéria, nenávisť,
- propaganda používa **iracionálne pôsobenie**,

Bezpečnosť detí a žiakov v digitálnom priestore. Propaganda a manipulácia informácií na internete

- vyhrotené emócie, malý počet leitmotívov, jednoduché posolstvo sa neustále opakuje,
- nárast množstva poznatkov a informácií zaručuje lepšiu informovanosť,
- jeden zo základných prostriedkov moci **KONTROLA** nad tým, čomu ľudia **VERIA** (svedomie, postoj, konanie),
- **generalizácia osobnej skúsenosti.**

Obr. 1 Príklad na hoax odhalený Fb stránkou Hoaxy a podvody – Polícia SR 8. 1. 2023

Bádateľ
4 d. · G

NA SLOVENSKU SA MÁ KONAŤ "KOMPLEXNÉ CVIČENIE" OHLADNE MOBILIZÁCIE

Dostala sa k nám informácia, že Okresný úrad v Banskej Bystrici (a pravdepodobne aj ostatné okresné úrady) dostal za úlohu vykonať "Komplexné cvičenie k plneniu úloh po vyhlásení vojnového stavu a nariadení mobilizácie ozbrojených síl SR".

Okrem tejto úlohy dostali ďalších 25 úloh týkajúcich zoznamov mužov podliehajúcich výkonu mimoriadnej a alternatívnej služby, zoznamov ľudí podliehajúcich pracovnej povinnosti, zoznamov subjektov hospodárskej mobilizácie poskytujúcich vecné prostriedky a ubytovanie, zoznamov doručovateľov úradných oznámení a iné podobné úlohy.

Zdroj (dokument v PDF): <https://www.minv.sk/>...

Tak ako, stále si myslíte, že doterajšie správy o "možnej mobilizácii" na Slovensku sú len ničím nepodložené strašenie?

Nezabudnite, že čas podať "Vyhlásenie o odopretí výkonu mimoriadnej služby" máte len do konca januára. Nenechajte si to na poslednú chvíľu!

Podáva sa to na Obvodný úrad v krajskom meste, odbor civilnej ochrany a krízového riadenia, oddelenie obrany štátu. Dôvody odopretia mimoriadnej služby je podľa Ústavy SR možné uviesť dva: "rozpor so svedomím" alebo "rozpor s náboženským vyznaním".

Viac podrobností o mimoriadnej a alternatívnej službe a o tom, ako a kde podať toto vyhlásenie, nájdete na tejto stránke:
<https://www.projustice.sk/...branna-povinnost-mimoriadna-...>

Vzor vyhlásenia nájdete tu:
https://www.mod.gov.sk/data/files/3420_vzor.pdf

Hoaxy a podvody - Polícia SR · 3 d. · G

BÁDATEĽ: ZNEUŽÍVA DLHOROČNÉ ZNÁME CVIČENIE A ROBÍ BUBUBU
👤: JEHO FANUŠKOVIA PREPADLI HYSTÉRII

Zdroj: https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=3272676529544639&id=538138222998497

Účet pod názvom "Bádateľ" zverejnil dokument z oficiálneho webového sídla Ministerstva vnútra SR. Ide konkrétne o materiál z Okresného úradu v Banskej Bystrici pod názvom "Hlavné úlohy na úseku obrany štátu pre rok 2023".

V prvom bode dokumentu sa nachádza informácia o plánovanom komplexom cvičení k plneniu úloh po vyhlásení vojnového stavu a nariadení mobilizácie ozbrojených síl SR v súčinnosti rezortu vnútra a Ministerstva obrany SR.

Zdroj: <https://www.minv.sk/?okresne-urady-klientske-centra...>

Bádateľ manipuluje dezinformačnou technikou založenou na štýle "veď len sa pýtame" nasledovne:

👤 Pýta sa, či dezinformácie o možnej mobilizácii na Slovensku stále verejnosť považuje za strašenie.

👤 V priamej súvislosti radí, ako sa mobilizácii vyhnúť.

Z priloženej diskusie vyplýva, že pôvodný zámer sa podaril. Čitatelia stránky podľahli panike a myslia si, že budú mobilizovaní do vojny s Ruskou federáciou.

O ČO IDE?

Mobilizačné cvičenia sú pomaly staré ako republika. A organizujú sa dvakrát do roka. Nemajú žiadny súvis s vojnou na Ukrajine, týkajú sa preverovania obranných schopností Slovenskej republiky, ale to predsa naši vlastníci určite poznajú 🤔.

Celé cvičenie sa vo vzťahu k civilistom týka len administratívnej činnosti. Do praktickej časti sa zapájajú len profesionálni vojaci. Cvičenie sa vždy týka len niektorých okresných úradov a nie všetkých, ako tvrdí Bádateľ.

V rámci rýchlej rešerše sme našli nižšie uvedené tlačové správy rezortu obrany, ktoré vždy informujú o cvičení vopred. Tohtoročné v rámci okresného úradu v Banskej Bystrici je na pláne na jeseň.

CVIČENIA Z MINULOSTI

2018: <https://www.mosr.sk/.../v-trnavskom-kraji-budu-simulovat.../>

2019: <https://www.mosr.sk/.../mobilizacne-cvicenie-presov-2019.../>

2019: <https://www.mod.gov.sk/.../mobilizacne-cvicenie-preveri.../>

SILNÁ DEZIFORMAČNÁ TÉZA

Téma údajnej mobilizácie je novou dezinformačnou tézou prokremeľskej propagandy. Vyznačuje sa nasledovnou charakteristikou:

- 👤 vyvolať v krajinách podporujúcich Ukrajinu paniku z možného zapojenia do vojnového konfliktu na základe klamstiev o masovej mobilizácii
- 👤 vyvolať pocit okamžitého ukončenia vojny v prospech Ruskej federácie s cieľom zmarenia údajnej mobilizácie
- 👤 vyvolať všeobecný informačný chaos a neôveru k bezpečnostným zložkám

Prokremeľská propaganda na plnenie tejto úlohy využíva predovšetkým sociálne siete Telegram a svoje lokálne proxy kanály zamerané na import manipulácií úšitých na mieru pre zahraničné publikum.

⚠️ V Slovenskej republike sa nepripravuje žiadna mobilizácia. Vďaka členstvu v NATO sme pod ochrannými krídlami jeho členských štátov. Americký prezident Biden povedal, že akýkoľvek útok na členský štát NATO bude útokom proti všetkým a nezostane bez odzvyku.

ÚSMEVNÉ BODY NA ZÁVER MIMO ANALÝZY

👤 Len sa pýtame, čo sa Slováci tak boja, veď Rusí sú naši slovenskí bratia a určite by na nás neútočili?

👤 Roky vidáme rôzne prejavy hrdých vlastencov, no niektorí sa idú dnes predháňať v tom, ako sa vyhnúť mobilizácii, teda obrane vlastnej krajiny - len sa pýtame, že čo to má znamenať?

👤 V rámci monitoringu dlhodobozaznamenávame vulgárne útoky voči politicky exponovaným osobám, ktoré sa kedysi povinnej brannej povinnosti vyhli tzv. modrou knižkou. Len sa pýtame, či je v poriadku dnešná túžba po modrých knižkách a šírenie návodov, ako si ich zaobstarat?

Hoaxy a podvody - Polícia SR - Domov | Facebook

Polícia upozorňuje na hoax, na Slovensku sa nepripravuje mobilizácia (teraz.sk)

Zdroj: https://www.facebook.com/hoaxPZ/?locale=sk_SK

Prevenia a projekty v oblasti rozvoja mediálnych kompetencií

DigiQ

<https://digiq.sk/nahlasto/>

Aktivity digiQ v oblasti podpory digitálneho občianstva:

- partner Ministerstva vnútra SR pri nahlasovaní nenávisťných prejavov na internete,
- člen Výboru pre predchádzanie a elimináciu rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných foriem intolerancie,
- práca v rámci medzinárodnej siete INACH (International Network Against Cyber Hate),
- spolupráca s Národným koordinačným strediskom pre problematiku riešenia násillia na deťoch,
- pripomienkovanie legislatívy týkajúcu sa bezpečného internetu, najmä pre deti a mladých ľudí,
- príprava vzdelávacích publikácií a hier, podporujúcich zodpovedné digitálne občianstvo,
- inovácia metód vzdelávania k digitálnemu občianstvu, napríklad drama pedagogika, gamifikácia, neformálne vzdelávanie.

**Bezpečnosť detí a žiakov v digitálnom priestore.
Propaganda a manipulácia informácií na internete**

Témy DigiQ vo vzdelávaní:

- Digitálne občianstvo
- Rešpektujúca komunikácia
- Kyberšikanovanie
- Nenávistné prejavy
- Sociálne siete
- Kritické myslenie
- Hoaxy a dezinformácie
- Gaming
- Hackeri
- Bezpečnosť online
- Etika v IT

Nástroje DigiQ vo vzdelávaní:

#cyber4kids: medzisektorový vzdelávací program žiakov priamo v školách

www.cyber4kids.sk

#digiPEERS: dlhodobý rozvojový dobrovoľnícky program, využívajúci rovesnícke vzdelávanie

www.digipeers.sk

#generáciaZ: dramapedagogický nástroj; divadelná inscenácia o kritických situáciách v online svete, s následnou reflexiou a diskusiou s divákmi

www.digiq.sk

#láskavosť online: elektronická platforma, simulujúca rôzne kritické situácie v online svete, zameraná na rolovú hru a následnú reflexiu

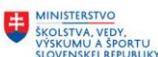
Zmudri.sk

Médium pre mladých – Zmudri G – projekt od septembra 2022

Témy:

- Kritické myslenie
- Ako čítať grafy
- Hoaxy a konšpiračné teórie
- Trollovia
- Deepfake videá
- Gaming
- Randenie online
- Kyberšikana & predátori
- Osobné údaje, hackeri, heslá
- Fungovanie médií
- Práca so zdrojmi v Google a Wikipédii

Príručka prežitia na divokom webe: <https://zmudri.sk/kurz/prirucka-prezitia-na-divokom-webe>

Tento program nadväzuje na projekt Propaganda a manipulácia informácií na internete, ktorý financuje Úrad vlády SR.

**Bezpečnosť detí a žiakov v digitálnom priestore.
Propaganda a manipulácia informácií na internete**

ZVOLSI.INFO

<https://zvolsi.info/sk/>

Obr. 2 Aktivity projektu Zvol si info

* 2016 FSS MUNI v Brne
- * 2018 OZ na Slovensku
- prednášky a workshopy pre študentov, učiteľov a verejnosť
- Nejlepší kniha o fake news!!!! Hra Infosaurus

INFOSAURUS

FANTOMAS

Fakty
Autor
Nálepky
Titulky
Obrazová manipulácia
Mozog
Argumentácia
Strach

FANTOMAS

<https://zvolsi.info/sk/fantomas/>

KDE SA DOZVIEŠ VIAC?

Najlepší kniha o Fake News!!! – Zvol si info, Miloš Gregor, Petra Vejvodová
Média, lži a príliš rýchly mozek – Petr Nutil

O aktuálnych hoax: www.manipulator.cz www.hoax.cz www.stopfake.org	O tom, ako fungujú médiá: www.mapamedia.cz www.svetmedii.info www.bezfaulu.net	Factchecking: www.demagog.cz www.snopes.com www.politifact.com	Overovanie obrázkov: www.tineye.com https://images.google.com http://fotoforensics.com/
--	---	---	--

O kritikom mysleni:
<https://www.krimys.cz/kriticke-mysleni/>

Zastúpenie Európskej komisie

<https://euvsdisinfo.eu/>

Obr. 3 Aktivity Európskej komisie

WWW.EUVSDISINFO.EU

Tento program nadväzuje na projekt Propaganda a manipulácia informácií na internete, ktorý financuje Úrad vlády SR.

Prešovská univerzita v Prešove
...iac ako vzdávanie

MINISTERSTVO
ŠKOLSTVA, VEDY,
VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ÚRAD VLÁDY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Bezpečnosť detí a žiakov v digitálnom priestore. Propaganda a manipulácia informácií na internete

Obr. 4 Príklady na edukačné materiály z Európskej komisie na Slovensku

AKO ROZPOZNAŤ FALOŠNÉ SPRÁVY

- 01 NEZNÁMY AUTOR / REDAKCIA**
Napísal autor aj iné články? Viem si ho dohľadať? Poznáme vlastníkov a financovanie?
- 02 EMOCIONÁLNY SLOVNÍK**
Snaží sa v nás obsah vyvolať emocionálnu reakciu (hnev, strach, bezmocnosť...)? Často používajú **interpunkčné znamienka**.
- 03 GRAMATICKÉ CHYBY**
"Alternatívne" médiá nedodržiavajú zásady písania ani gramatiku.
- 04 PREBRATÉ ČLÁNKY**
Články sú prebraté z pochybných zahraničných médií alebo z blogov a sú prezentované ako overené informácie. Reportéri necestujú do terénu.
- 05 ZBAVENIE SA ZODPOVEDNOSTI ZA OBSAH**
Články obsahujú formulku, v ktorej sa redakcia zbavuje zodpovednosti za obsah publikovaného článku.

Máš pochybnosti? Použij Google.

Viac k mýtom o EÚ na www.euromyty.sk

VIEŠ, AKO PROPAGANDA ZAPLAVUJE SOCIÁLNE SIETE? SWAMPED MODEL

S SLAMENÝ PANÁK
napádanie názorov, ktoré autor nikdy nevyjadril

W AČO HENTIZMUS
odvádzanie pozornosti od témy

A ÚTOK
použitie vulgárneho jazyka

M VÝSMECH
sarkazmus a znevažovanie oponenta

P PROVOKÁCIA

E UNAVENIE
zahŕtenie detailmi a podrobnosťami

D POPIERANIE
akýchkoľvek dôkazov

Jednotlivé druhy dezinformačného správania možno charakterizovať ako "SWAMPED model", ktorého cieľom je "zaplaviť" sociálne siete prokremelskou propagandou a rozosievať medzi ľuďmi v EÚ nedôveru.

Cieľom propagandy je, aby si čitateľ povedal:
* Ja už neviem, komu dôverovať.
* Pravda bude niekde uprostred.
* Každá minca má dve strany.*

EUROPEAN DEMOCRACY ACTION PLAN
ODHAČ A PORAZ **falošné informácie**
Príručka pre školy

FAIR ELECTIONS
Empowered citizens and our society
FREE MEDIA
NO DISINFORMATION

Neverte ruským rozpravkám
<https://www.facebook.com/zekvsr/videos/neverte-rusk%C3%BDm-rozpr%C3%A1vkam/356242636679923>
https://slovakia.representation.ec.europa.eu/aktuality-podujatia/euromyty_sk

Zdroj: <https://www.facebook.com/zekvsr/videos/neverte-rusk%C3%BDm-rozpr%C3%A1vkam/356242636679923>
https://slovakia.representation.ec.europa.eu/aktuality-podujatia/euromyty_sk

Obr. 5 Facebookový a instagramový účet Hoaxy a podvody – Polícia SR

HOAXY A PODVODY - POLÍCIA SR

ROZHOVORY O SLOVENSKU V EÚ: ENERGETICKÁ KRÍZA (5.)
Energetickú krízu, ktorú zámerné spôsobil Putin rieši okrem Slovenska aj EÚ. Tak, aby sme v zime mali dostatok energie a neboli vydieľateľní z Kremľa. Viac vo videu.
#MysmeEÚ... Zobrazit viac

PUTINOVA VOJNA PROTI EURÓPE
VEDELI STE, ŽE **PODKA PLÁNU PUTINA** STE MALI V TYCHTO CHVÍLACH MRZNÚŤ A NALIEHAŤ NA TO, ABY SA ZASTAVILA POMOC

VOJNA UKRAJINE
MOBILIZÁCIA MUŽOV V POĽSKU?
ALE KDEŽE, IDE O ĎALŠÍ NEZMYSEL RUSKEJ

VOJNA UKRAJINE
RUSKO SA **CHVÁLÍ**, ŽE VIE ZA NIEKOLKO DESIATOK **SEKÚND** ZNIČIŤ LONDÝN, BERLÍN

[Hoaxy a podvody - Polícia SR \(@hoaxpz\) • Fotky a videá na Instagrame](#)

[Hoaxy a podvody - Polícia SR - Domov | Facebook](#)

Zdroj: [Hoaxy a podvody - Polícia SR \(@hoaxpz\) • Fotky a videá na Instagrame](#)
[Hoaxy a podvody - Polícia SR - Domov | Facebook](#)

Bezpečnosť detí a žiakov v digitálnom priestore.
Propaganda a manipulácia informácií na internete

Rada pre mediálne služby

<https://www.rpms.sk/>

Do pôsobnosti Rady pre mediálne služby (RMS) patrí aj iniciovanie a vykonávanie výskumnej a analytickej činnosti v mediálnej oblasti na účel sledovania a hodnotenia stavu mediálneho prostredia, a to najmä s ohľadom na:

- šírenie nenávisných prejavov, dezinformácií, obsahu, ktorý môže vážne narušiť vývoj maloletých,
- kyberšikanu,
- mediálnu gramotnosť,
- mediálnu komerčnú komunikáciu,
- politickú propagáciu,
- internú a externú mediálnu pluralitu a
- úroveň slobody médií.

Prvé ucelené výstupy z tejto činnosti Rady budú zverejnené v roku 2023.

Rada pre mediálne služby zorganizovala dva okrúhle stoly k mediálnej gramotnosti

Od augusta 2022 získala Rada pre mediálne služby nové kompetencie v oblasti mediálnej gramotnosti, ktoré jej vyplývajú zo zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách. Jej kompetenciou je okrem iného iniciovať a vykonávať aktivity podporujúce mediálnu gramotnosť. Jednou z prvých iniciatív v tejto oblasti boli dva online okrúhle stoly za účasti organizácií a inštitúcií, ktorých cieľom je rozvoj mediálnej gramotnosti na Slovensku. Zámerom prvého okrúhleho stola (24.10.2022) bolo pomenovať [najväčšie výzvy mediálnej gramotnosti](#). Zástupcovia jednotlivých inštitúcií mali zároveň možnosť odprezentovať svoju činnosť v tejto oblasti.

Príklady na nahlásené príspevky RMS (zdroj: RMS)

False news (dezinformácie)

Teroristický útok na Zámockej ulici demonštroval, že radikalizácia mládeže na digitálnych platformách je problémom, ktorým by sa Slovensko malo aktívne zaoberať.“

...hodnota tzv. konšpiračného indexu na Slovensku: 30,27.“

Zdroj:

Bezpečnosť detí a žiakov v digitálnom priestore. Propaganda a manipulácia informácií na internete

The image shows two screenshots from Facebook. The left screenshot is titled "Hate speech (nenávisťné prejavy)" and shows a post from "Spravodajstvo INE" with a comment from "Martin Babic" containing homophobic slurs. The right screenshot shows a post from "Dustex Kultura" with a photo of a man and a caption about a vaccine researcher's death, alongside a purple graphic with the text "Pre ženy je gynekológ, pre mužov je urológ a pre ostatné pohlavia je Psychiater."

Violence and incitement (Násilie a podnecovanie)

The image shows two screenshots from Facebook. The left screenshot is from "PLENUM.SK" with a post titled "Mladá česká policajtká si poradila s migrantmi. Rovno ich vyhodili na Slovensko" and a comment from "Matus Veres" inciting violence against migrants. The right screenshot shows a comment from "Branislav Dargov Sumichrast" inciting violence against "cyrokovimi metliam" (foreigners).

Podnety na mediálne obsahy, výskumy:

Deti sú v digitálnom priestore bez kontroly:

<https://www.nbu.gov.sk/2022/06/01/deti-su-v-digitalnom-priestore-bez-kontroly/index.html>

Teroristický útok na Zámockej ulici v Bratislave: bezprostredné a preventívne aktivity Rady pre mediálne služby na zamedzenie šírenia nelegálneho a škodlivého obsahu. Správa o reakciách digitálnych platforiem na útok a o ich podiele na radikalizácii páchateľa:

https://rpms.sk/sites/default/files/2022-12/Teroristicky_utok_na_Zamockej_ul_Bezprostredna_a_preventivne_aktivity_RpMS_na_zamedzenie_sirenia_nelegalneho_a_skodliveho_obsahu.pdf

Vzdelávací program JSNS (mediálne vzdelávanie):

<https://www.jsns.cz/projekty/medialni-vzdelavani>

TASR a AFP upozorňujú na hoax #hoaxafp:

https://www.teraz.sk/tag/hoaxafp?utm_source=teraz&utm_medium=organic&utm_campaign=click&utm_content=.%253Bw%253BwIndex

Tento program nadväzuje na projekt Propaganda a manipulácia informácií na internete, ktorý financuje Úrad vlády SR.

**Bezpečnosť detí a žiakov v digitálnom priestore.
Propaganda a manipulácia informácií na internete**

Kempelenov inštitút inteligentných technológií (KInIT) spustil animovanú webovú stránku. Vysvetľuje, ako sa pomocou odporúčacích algoritmov šíria dezinformácie na internete: [Kempelenov inštitút inteligentných technológií \(KInIT\) spustil novú animovanú webovú stránku - VEDA NA DOSAH \(cvtisr.sk\)](https://www.kin.it/veda-na-dosah)

reporteri.CZ (29. 11. 2021) *Sdílejte, než to smažou:*

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/1142743803-reporteri-ct/221452801240037/>

Môže byť šírenie hoaxu zločinom?:

<https://vedanadosah.cvtisr.sk/ludia/pravo-a-politologia/moze-byt-sirenje-hoaxu-zlocinom/>

Príklad na aktivitu (realizovaná v programe inovačného vzdelávania s učiteľmi):

Diskusia metódou 5E (spracované podľa metodických materiálov z portálu zmudri.sk)

➤ ENGAGE (zapojenie)

Téma: **Regulácia obsahu na internete**

- polovica skupiny s reguláciou súhlasí, polovica nie,
- 3 minúty na prípravu argumentov v rámci skupiny,
- 5 min debata – striedanie argumentov za a proti.

➤ EXPLORE (skúmanie)

Reflexia debaty:

- do akej miery sa podarilo presvedčiť druhú stranu?
- ako sa cítili pri prezentovaní názorov?
- dosiahlo sa porozumenie?
- vedú účastníci podobné rozhovory aj v bežnom živote? V škole?
- pocítili vplyv regulácie/neregulácie vo svojom okolí?
- ak by sa debata zopakovala, zmenili by niečo?

➤ EXPLAIN (vysvetlenie)

Pozrieť si video: https://www.youtube.com/watch?v=7FH2_jcepUo

Ako 12 ľudí presvedčilo státisíce, aby sa neočkovali? (Zmudri G)

- Prečo je dôležité hovoriť o regulácii mediálnych obsahov?
- Má byť sloboda prejavu nejakým obmedzená?

➤ ELABORATE (rozpracovanie)

zopakovanie debaty s rovnakou témou: **Regulácia obsahu na internete**

Dodržanie pravidiel:

1. Pred vyslovením svojho argumentu zopakovať, čo povedala druhá strana (bez hodnotenia).
2. Pri prezentovaní názorov používať „ja jazyk“.
3. Nepoužívať ale.
4. Vlastné pravidlo.

➤ EVALUATE (vyhodnotenie)

Reflexia hodiny:

- nastala zmena v porovnaní s prvou debatou?
- skupinová reflexia: čo si účastníci z hodiny odnášajú.

**Bezpečnosť detí a žiakov v digitálnom priestore.
Propaganda a manipulácia informácií na internete**

Použitá a odporúčaná literatúra

- FTOREK, J., 2017. *Manipulace a propaganda na pozadí současné informační války*. Praha: Grada.
- GREGOR, M., P. VEJVODOVÁ a ZVOL SI INFO, 2018. *Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích a manipulacích!!!* Brno:CPRESS.
- KAČINOVÁ, V., 2015. *Teória a prax mediálnej výchovy. Mediálna výchova ako súčasť všeobecného školského vzdelávania*. Trnava: UCM v Trnave.
- KAČINOVÁ, V., 2019. *Fenomén „fake news“, hoaxov a konšpiračných teórií v kontexte mediálnej výchovy*. Trnava: UCM v Trnave.
- KLIMEŠ, D., 2022. *Doporučene nezverejňovat*. Fungování propagandy, cenzury a médií v pozdně normalizačním Československu. Praha: Academia.
- MADRO, M. a Z. JURÁNEKOVÁ, 2022. *Bez nástrah online*. Sprievodca bezpečným internetom pre rodičov. IPčko.
- MUSIL, J., 2003. *Elektronické média v informační společnosti*. Praha: Votobia.
- N MAGAZÍN 11/2020. *Hrozby internetu*. Bratislava: N Press, ročník 5.
- NUTIL, P., 2018. *Média, lži a příliš rychlý mozek*. Průvodce postpravdivým světem. Praha: Grada.
- POMERANTSEV, P., 2020. *Tohle není propaganda. Válka proti realite*. Praha: Dokořán.
- STRUHÁRIK, F., 2022. *Co je nového v médiích*. Praha: Nová beseda.
- ŠALMON, T., 2021. *(Ne)bezpečný internet*. Lindeni.
- ŠNÍDL, V., 2017. *Pravda a lož na Facebooku*. N Press.
- TÁBORSKÝ, J., 2019. *V síti dezinformací*. Proč věříme alternativním faktům. Praha: Grada.